

Globalisering en de sociale kwestie

De globale markt voor financiële titels en goederen is ontwikkeld door de particuliere sector. Globale bedrijven en transacties hebben zich verzelfstandigd ten opzichte van de staat die op het nationale vlak is blijven steken en zijn globaliseringsinspanningen nog moet beginnen. De Verenigde Naties zijn nog steeds de weerspiegeling van soevereine staten en elke poging tot politieke globalisering is mislukt. Dat een globaal publiek tegenwicht ten opzichte van de particuliere sector noodzakelijk is, lijkt echter buiten kijf. Ter illustratie drie voorbeelden.

Ten eerste de Mexico-affaire, als voorbeeld van de wispelturigheid en macht van de globale financiële markt. Deze markt is grotendeels gebaseerd op het vertrouwen dat de financiële operators hebben in een land en zijn economie. Maar er is niets wispelturigers dan 'vertrouwen' op de globale markt, vooral waar het financiers en bankiers betreft die traditioneel als kudden te werk gaan: met zo'n allen er in en met z'n allen er uit. De kudde was massaal Mexico binnengerukt en vanaf 21 december 1994 gingen ze er massaal weer uit. Wat mij is opgevallen is dat alle schuld bij de Mexicaanse regering wordt gelegd – na jarenlange bejubeling – en absoluut niet bij de globale markt. De operators, jongelui van in de twintig, baden in onschuld. Dit toont niet alleen de eenzijdigheid van de discussie aan, maar vooral het totaal verbroken evenwicht tussen staat en globale markt.

Het tweede voorbeeld betreft de werkgelegenheid in Europa. Hier gaat het om de gevolgen van de globale goederenmarkt op de arbeidsmarkt van individuele Europese landen. Een zich snel verbreidende opinie schrijft een belangrijk gedeelte van het Europese werkgelegenheidsprobleem toe aan concurrentie van lage-lonenlanden. Hier constateren we overigens een interessant spanningsveld tussen globale bedrijven enerzijds en regionale en nationale bedrijven anderzijds. Hoe dit ook zij, er zit een kern van waarheid in deze bewering en beschuldiging.

Dit brengt mij tot het derde voorbeeld, in de vorm van een algemeen these. Terwijl de globale markten de wereldeconomie kunnen stimuleren (maar zie Mexico gisteren en Argentinië morgen), laten zij de sociale problemen die door deze particuliere initiatieven dikwijls worden verergerd over aan de nationale staat, die steeds minder middelen tot zijn beschikking heeft om daaraan het hoofd te bieden.

De globale markten zijn dus mede verantwoordelijk voor het ontstaan van een nieuwe sociale kwestie: werkloosheid, dalend inkomen, groeiende informele sector, grotere ongelijkheden, grotere migratiestromen, toenemende criminaliteit en drugsproblemen, enz. (in Mexico – terwijl de media berichten over wisselkoersen, rentetarieven en de betalingsbalans – is sprake van snel uitbreidende sociale onlusten ten gevolge van stijgende inflatie en dalende koopkracht). Dit komt allemaal op het bordje van de staat, die dus onder steeds groter wordende sociale

en financiële druk komt te staan op een moment dat de openbare financiën – door een strict monetair beleid enerzijds en hogere sociale uitgaven anderzijds – in grote moeilijkheden verkeren. Vandaar dat er nu timide initiatieven komen om internationale financiële korte-termijntransacties te belasten (de zogenaamde Tobin tax). Daarover een volgende keer meer. Het punt is, dat de globale markten de sociale problemen groter maken dan ze al zijn, en die rustig overlaten aan de staat die, vrijwillig of niet, in steeds grotere financiële nood verkeert. Een *recipe for disaster*.

Maar dat is nog niet alles. De staat zelf wordt steeds meer aangevallen. Dat is nergens duidelijker dan in de Verenigde Staten. In de VS kan men bijna spreken van een rechts bolsjevisme. Het oorspronkelijke bolsjevisme werd gekenmerkt door (i) een hechte organisatie van een sterk geïdeologiseerde minderheid, (ii) het ridiculiseren en vervolgen van de tegenstander en (iii) totale overwinning als einddoel. Dat zijn precies de karaktertrekken en doelstellingen van rechts in de VS en het begin hiervan is ook zichtbaar in steeds gedurfdere en hardere stellingnamen van rechts in Europa.

Dit kan natuurlijk alleen maar gebeuren wanneer de tegenstander ontredder is. En dat is het geval met links. Hoe ongelooflijk het ook moge zijn – met de globale, regionale en nationale sociale problemen die we kunnen constateren – de sociaal-democratie lijkt aan het einde van haar latijn. Links heeft geen positief verhaal over hoe een nieuw evenwicht te creëren tussen globale particuliere en publieke krachten, hoe de sociale kwesties (werkgelegenheid, nieuwe ongelijkheden, immigratie, vergrijzing, criminaliteit, enz.) bij de horens te vatten, en hoe uit het keurslijf van de openbare financiën te breken zonder economische schade. De problemen zijn duidelijk; de oplossingen eveneens (een volgende keer!), maar niemand durft het te zeggen want... de globale markt zou dat immers onmiddellijk kunnen afstraffen! En de globale markt (een stelletje jongelui aan de telefoon) heeft altijd gelijk. Gekker kan eigenlijk niet.

Er ligt natuurlijk de klassieke fout op de loer die alle ideologen maken. Zij gaan altijd te ver. Zij laten de klepel te ver doorslingeren, en dan begint een nieuwe cyclus. Maar ondertussen, wat een verspilling van menselijke vreugden en waarden. De sociaal-democratie heeft een grote verantwoordelijkheid een tegenoffensief te beginnen zonder door te slaan naar een ander uiterste. Zet te klepel stil in het midden, zelfs als dat inhoudt dat daarmee ook de klok stil komt te staan. Is dan toch het einde van de geschiedenis in zicht?

L.J. Emmerij